

พิสูจน์สมมุติฐานและสรุปแนวความคิดและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ที่สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนและจัดสรรประโยชน์ให้กับประชาชนจนเกิดความพอใจหรือไม่ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณาตามโครงการ

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ดังนี้ คือ "การจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ เป็นวิธีการตอบสนองความต้องการของคนในสังคมได้ และประสิทธิผลของการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ทำให้ประชาชนเกิดความพอใจ เกิดศรัทธาและสนับสนุนรัฐบาลและระบบการเมืองต่อไป"

ได้พิจารณาสมมุติฐานออกเป็นสองประเด็น คือ

ประเด็นแรก การจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ เป็นวิธีการตอบสนองความต้องการของคนในสังคมได้

ประเด็นที่สอง ประสิทธิภาพของการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ทำให้ประชาชนเกิดความพอใจ เกิดศรัทธาและสนับสนุนรัฐบาล และระบบการเมืองต่อไป

พิจารณาประเด็นแรก การจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ เป็นวิธีการตอบสนองความต้องการของคนในสังคมได้

1. พิจารณาจากผลการวิจัยในด้านความคิดเห็น ของข้าราชการอำเภอ

จากข้อมูลที่ข้าราชการอำเภอได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับผลดีของการจัดหน่วยบริการเคลื่อนที่ของอำเภอรามวา จังหวัดสกลนคร ซึ่งได้แจกแจงไว้ในบทที่ 3 เห็นว่าก่อให้เกิดผลดีดังนี้ คือ

- 1.1 ทำให้ประหยัดเวลาและเงินทองของประชาชนในการติดต่อราชการได้มาก
- 1.2 ทำให้อำนวยความสะดวกรวดเร็วแก่ประชาชนในการมาติดต่อราชการพอสมควร
- 1.3 ทำให้ประชาชนได้รับความรู้พอสมควรจากการประชุมหรือการบรรยายของทางราชการ
- 1.4 ทำให้ข้าราชการได้เห็นสภาพข้อเท็จจริงของปัญหาในพื้นที่ ทำให้การพิจารณาแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ผลพอสมควร

1.5 ทำให้เกิดความสัมพันธ์ใกล้ชิดและสร้างความเข้าใจระหว่างข้าราชการกับประชาชนได้พอสมควร

1.6 ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างประชาชนกับข้าราชการในการพัฒนาตำบลหมู่บ้านได้มาก

1.7 ทำให้อำเภอแก้ปัญหาให้ประชาชนได้ถูกต้อง

2. พิจารณาจากผลการวิจัยในด้านความคิดเห็นของประชาชน

จากข้อมูลที่สัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านที่อำเภอได้จัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่แล้วตามรายละเอียดที่แจกแจงไว้ในบทที่ 3 เห็นว่าหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่มีผลดีดังนี้ คือ

2.1 ทำให้ประหยัดเงินทองและเวลาในการไปติดต่อราชการอำเภอ

2.2 ทำให้ข้าราชการอำเภอกับประชาชนมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันพอสมควร

2.3 ทำให้ประชาชนได้รับความรู้จากการประชุมหรือการบรรยายของเจ้าหน้าที่อำเภอ

2.4 ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างประชาชนกับข้าราชการในการพัฒนาตำบลหมู่บ้าน

2.5 เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เล่าความเดือดร้อนของตนเองให้เจ้าหน้าที่อำเภอฟัง

2.6 ทำให้ประชาชนสบายใจว่าไปติดต่อราชการอำเภอ

พิจารณาจากความคิดเห็นของข้าราชการอำเภอและประชาชนแล้วจะเห็นได้ว่าต่างก็เห็นพ้องต้องกันว่าการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่นั้นมีผลดี แม้ว่าบางอย่างจะไม่ดีมากแต่อยู่ในขั้นดีพอสมควร ซึ่งต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นไปอีก และผลเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการ ประชาชนทุกคนย่อมต้องการที่จะประหยัดเวลาและเงินทองในการติดต่อราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนชาวชนบท ซึ่งมีรายได้ค่าจ้างหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องไปวัน ๆ หนึ่ง ถ้าต้องเสียเงินทองและเสียเวลาในการติดต่อราชการมาก ๆ ก็จะทำให้เสียเวลาในการทำมาหากินทำให้เกิดความเดือดร้อนขาดเงินขาดทองที่จะต้องใช้จ่ายเลี้ยงชีพประจำวัน ซึ่งธรรมดาที่จะหาได้ลำบากอยู่แล้วที่สำคัญต้องการความเป็นกันเอง ความใกล้ชิดสนิทสนมจากข้าราชการอำเภอ ต้องการการอำนวยความสะดวกรวดเร็วจากข้าราชการ ต้องการให้ข้าราชการรู้สึกเห็นอกเห็นใจและสนใจทุกข์สุขของประชาชน ว่ามีความเป็นอยู่อย่างไรและมีความเดือดร้อนอะไร ซึ่งการที่มีหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ให้บริการถึงตำบลหมู่บ้านก็ทำให้ ข้าราชการได้มองเห็นปัญหาที่แท้จริงของประชาชน และจากความใกล้ชิดสนิทสนมประชาชนจะกล้าที่จะเล่าถึงทุกข์ร้อนของตนเอง

ให้ข้าราชการอำเภอได้ฟัง ทำให้ข้าราชการพิจารณาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ได้ถูกต้อง ตรงตามความต้องการของประชาชน เมื่อประชาชนและข้าราชการต่างก็มีความเข้าใจ ซึ่งกันและกันแล้วก็จะเกิดความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาตำบลหมู่บ้าน โดยยึดถือเอาพื้นฐานความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ

ดังนั้น จากผลดีของการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ ในความเห็นของข้าราชการ อำเภอ และประชาชน จึงเป็น เหตุผลที่พิสูจน์ได้ว่า การจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ เป็นวิธีการหนึ่ง ที่สามารถตอบสนองความต้องการของคน ในสังคมได้

พิจารณาประเด็นที่สอง ประสิทธิภาพของการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ ทำให้ ประชาชนเกิดความพอใจเกิดศรัทธาและสนับสนุนรัฐบาล และระบบการเมืองต่อไป

1. พิจารณาจากผลการวิจัยในด้านความคิดเห็นของข้าราชการอำเภอ

จากข้อมูลที่แสดงไว้ในบทที่ 3 จะเห็นได้ว่า

1.1 ความเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกของประชาชนต่อการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ มีความสนใจที่จะรับบริการจากหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่พอสมควร และมีความพอใจต่อการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ที่อยู่ในเกณฑ์สูง ทำให้ประชาชนเข้าใจราชการมากขึ้น

1.2 ความรู้สึกของข้าราชการอำเภอต่อการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ ข้าราชการส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ สามารถแก้ปัญหาความห่างเหิน ระหว่างราษฎรกับข้าราชการอำเภอได้ และช่วยบริการประชาชนที่การคมนาคมไม่สะดวกในการ ติดต่อกับอำเภอและให้ราษฎรหายกลัวที่จะเข้ามาติดต่อราชการอำเภอ เห็นว่าการจัดหน่วยบริการ อำเภอเคลื่อนที่ถือเป็นการเอาใจประชาชน มิได้เพิ่มภาระหนักขึ้นแก่ข้าราชการจนเกิดความ จำเป็น กลับทำให้ระบบราชการมีประสิทธิภาพรัฐบาลได้รับความเชื่อถือจากประชาชน ประชาชน ก็จะทำให้การสนับสนุนรัฐบาล ทำให้เกิดความสะดวกในการปกครอง ดังนั้น จึงเห็นด้วยกับนโยบาย ของรัฐบาลที่ให้อำเภอจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ ควรที่จะให้จัดต่อไปและถือเป็นนโยบาย หลักของรัฐบาล

2. พิจารณาจากผลการวิจัยในด้านความคิดเห็นของประชาชน

จากข้อมูลที่แสดงไว้ในบทที่ 3 เกี่ยวกับความรู้สึกของประชาชนต่อการจัดหน่วย บริการอำเภอเคลื่อนที่ เห็นว่ามีความพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการอำเภอมาก และ นโยบายของรัฐบาลที่ให้มีการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ ทำให้ประชาชนพอใจการปฏิบัติงาน

ของรัฐบาลและเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ต่อไป และมีความเชื่อมั่นว่าเจ้าหน้าที่อำเภอและรัฐบาลสามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้

พิจารณาจากความคิดเห็นของข้าราชการและประชาชนแล้วเห็นว่า การจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ทำให้ข้าราชการอำเภอกับประชาชนใกล้ชิดสนิทสนมกัน เป็นการให้บริการประชาชนจนถึงตำบลหมู่บ้านด้วยความเต็มใจ ประชาชนพอใจการทำงานของข้าราชการ แสดงถึงระบบราชการมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนพอใจการทำงานของรัฐบาลด้วย จากความเห็นของประชาชนและข้าราชการที่เห็นความจำเป็นของการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่เห็นว่าจะต้องจัดต่อไป โดยถือเป็นนโยบายหลักของรัฐบาล ซึ่งหมายถึงการสนับสนุนการทำงานของรัฐบาล ทำให้เกิดความสะดวกในการปกครองของรัฐบาล ได้รับความร่วมมือจากประชาชน เช่น ช่วยเสียภาษี ทำถนน เป็นพลเมืองดี เข้าร่วมกิจกรรมที่รัฐบาลกำหนดขึ้น เมื่อประชาชนอยู่ในกรอบที่รัฐบาลวางไว้ ทำให้บ้านเมืองสงบ เกิดเสถียรภาพและความมั่นคงแก่รัฐบาลทำให้รัฐบาลและระบบการเมืองอยู่ได้

พิจารณาจากทฤษฎีระบบการเมือง การจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ เป็นนโยบายของรัฐบาลที่จะปรับปรุงการปฏิบัติราชการในส่วนภูมิภาคให้สามารถอำนวยความสะดวกและบริการประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง และต้องการให้เข้าถึงประชาชนเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ดังนั้น โครงการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยการนำออก (Outputs) ของระบบการเมืองเป็นผลที่เกิดจากการตัดสินใจของรัฐบาล การจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่จึงถือเป็นความสามารถของระบบการเมือง ซึ่งสามารถสร้างลักษณะสำคัญที่จะให้รัฐบาลเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้ดังนี้ คือ

1. มีความสามารถในการดึงทรัพยากรต่าง ๆ จากประชาชนมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมได้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือในการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่นอกจากจะเป็นหน้าที่ของทางฝ่ายข้าราชการแล้วยังได้ขอความร่วมมือไปยังหน่วยงาน เอกชน บริษัทห้างร้านในการบริจาคเงินทอง หรือสิ่งของเพื่อนำไปช่วยราษฎรยากจน นอกจากนี้ยังขอความร่วมมือไปยังร้านเสริมความงาม หรือร้านตัดผมให้ไปช่วยตัดผมให้แก่ชาวบ้านและนักเรียนโดยไม่คิดมูลค่า ซึ่งถือเป็นการเยี่ยมเยียนและเป็นการบำรุงขวัญประชาชน

2. สามารถจัดสรรสิ่งที่ประชาชนต้องการได้ เช่น ประชาชนต้องการแพทย์ ต้องการยารักษาโรค ต้องการสัตวแพทย์ ต้องการผู้มีความรู้แนะนำการประกอบอาชีพต่าง ๆ รวมทั้งวิถีทางค้ารังชีพที่ถูกสุขลักษณะ ต้องการสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ รวมทั้งการดูแลให้ความอบอุ่นจากข้าราชการอำเภอซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนรัฐบาล เหล่านี้เป็นต้น หน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ที่สามารถจัดสรรสิ่งเหล่านี้ให้ประชาชนได้

3. สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างจริงจัง เพราะหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันระหว่างข้าราชการอำเภอกับประชาชน ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ความสนิทสนมคุ้นเคย ประชาชนมีโอกาสได้เล่าถึงปัญหาความเดือดร้อนของตนเองให้ข้าราชการฟัง ทำให้อำเภอสามารถแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนได้ถูกจุดตรงตามความต้องการของประชาชน

4. สามารถให้สัญลักษณ์ที่เป็นที่ต้องการของสังคมได้ จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าประชาชนพอใจในนโยบายของรัฐบาลที่หาวิธีการบริการประชาชนจนถึงตำบลหมู่บ้านโดยการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่เพราะเห็นว่าเป็นวิธีการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด ดังนั้น จึงถือได้ว่าการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่เป็นสัญลักษณ์ของวิธีการบริการประชาชนวิธีหนึ่ง ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความพอใจในการทำงานของข้าราชการอำเภอและสนับสนุนการทำงานของรัฐบาล

5. สามารถนำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาบังคับใช้ในสังคมได้ เช่น ให้ประชาชนรู้จักการรับบริการตามลำดับก่อนหลัง ให้รู้จักแบ่งสรรปันส่วนให้เกิดความยุติธรรม ให้มีความเท่าเทียมกันในการประชุมชี้แจงหรือการบรรยายของนายอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ได้สอนให้ประชาชนรู้จักบทบาทหน้าที่เบื้องต้นของการเป็นพลเมืองดีที่จะต้องปฏิบัติ ถ้าไม่ปฏิบัติก็จะต้องมีการลงโทษ เช่น ถ้ามีเด็กเกิดก็ต้องแจ้งการเกิดภายใน 15 วัน ถ้ามีการตายก็ต้องแจ้งการตายภายใน 24 ชั่วโมง ถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวจะต้องรับโทษปรับไม่เกิน 200 บาท นอกจากนี้ยังให้ประชาชนได้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนเอง เช่น สิทธิหน้าที่ในการเลือกตั้งผู้แทนขึ้นมาทำหน้าที่เป็นหูเป็นตาแทนตน ช่วยในการออกกระเบียบกฎเกณฑ์มาใช้ปกครองคุ้มครองสังคมให้อยู่ด้วยความสงบสุข เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นเป้าหมายส่วนหนึ่งในการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่เพื่อที่จะนำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาบังคับใช้ในสังคมได้

ในระบบการเมืองปัจจัยการนำออก เป็นเครื่องวัดความสามารถของรัฐบาล เพราะว่ามีนโยบายก็คือผลงานของรัฐบาล นโยบายที่ดีที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนย่อมทำให้รัฐบาลอยู่ในอำนาจได้นาน เพราะประชาชนให้การสนับสนุนนโยบาย และการปฏิบัติงานของรัฐบาล ทำให้รัฐบาลเกิดเสถียรภาพและความมั่นคง

พิจารณาจากความเห็นของข้าราชการและประชาชน เกี่ยวกับการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่เห็นว่ามิใช่ประโยชน์ต่อประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความพอใจโดยเฉพาะในด้านความคิดเห็นของประชาชนร้อยละ 85.30 มีความพอใจมากในการปฏิบัติการของข้าราชการอำเภอ

และพอใจมากในการปฏิบัติงานของรัฐบาลคิดเป็นร้อยละ 85.30 และต้องการที่จะให้จัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ต่อไปถึงร้อยละ 85.30 แสดงว่านโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ทำให้ประชาชนพอใจ ดังนั้น นโยบายของรัฐบาลที่ให้จัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่จึงถือเป็นความสามารถของรัฐบาลที่สามารถทำให้ประชาชนสนับสนุนนโยบายและการปฏิบัติงานของรัฐบาล ถือว่ารัฐบาลมีนโยบายที่ดีเป็นที่ยอมรับของประชาชน ทำให้รัฐบาลอยู่ในอำนาจได้นาน รัฐบาลเกิดเสถียรภาพและความมั่นคง ระบบการเมืองที่มีอยู่ในช่วงเวลานี้สามารถอยู่ต่อไปได้

สรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของข้าราชการอำเภอและความคิดเห็นของประชาชน สามารถพิสูจน์ได้ว่าการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่เป็นวิธีการตอบสนองความต้องการของคนในสังคมได้ และประสิทธิผลของการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ทำให้ประชาชนเกิดความพอใจ เกิดศรัทธา และสนับสนุนรัฐบาลและระบบการเมืองต่อไป

ในด้านประสิทธิผลของการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่นั้น นอกจากจะให้ข้าราชการอำเภอได้เห็นสภาพข้อเท็จจริงและปัญหาของตำบล หมู่บ้าน เพื่อใช้ประโยชน์ในการพิจารณาวางแผนอำเภอแล้ว สิ่งสำคัญอีกอย่าง คือ ข้อมูลเกี่ยวกับความเดือดร้อนที่ได้รับทราบจากประชาชน ในคราวที่อำเภอออกหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่สามารถแสดงให้อำเภอได้เห็นว่ามีแผนพัฒนาตำบลที่คณะกรรมการสภาตำบลได้เสนอขึ้นมานั้น สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือไม่ หากไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนาตำบล อำเภออาจใช้ข้อมูลดังกล่าวเสนอให้สภาตำบลปรับแผนพัฒนาตำบลใหม่ ซึ่งจะมีผลต่อการวางแผนพัฒนาอำเภอให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน แสดงให้เห็นว่า การจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่เป็นวิธีการหนึ่งในการตอบสนองความต้องการของคนในสังคมได้

สรุปแนวความคิดและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

เนื่องจากการแทรกซึมบ่อนทำลายของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะล้มล้างสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยเข้ามาปลุกปั่นยุยงประชาชนให้เกิดยึดชังรัฐบาล โดยยกประเด็นเรื่องปาก เรื่องท้องของประชาชนขึ้นมาโจมตีรัฐบาลว่าทอดทิ้งให้ประชาชนอดอยาก ข้าราชการไม่อำนวยความสะดวกและบริการประชาชนมีการแบ่งชั้นวรรณะ ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้พยายามชักจูง

ให้ประชาชนเกลียดชังและต่อต้านรัฐบาล เพื่อให้เสถียรภาพของรัฐบาลอ่อนแอ รัฐบาลมีความจำเป็นจะต้องสร้างภาพพจน์ที่ดีของรัฐบาล เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในการบริหารงานของรัฐบาล นั่นก็คือ การเข้าถึงประชาชนเพื่อดึงประชาชนเข้ามาเป็นพวก อันเป็นการสร้างประเด็นในความมั่นคงให้เกิดขึ้นกับรัฐ โดยรัฐบาลมีนโยบายที่จะปรับปรุงการบริหารราชการของจังหวัด อำเภอให้อำนวยความสะดวกรวดเร็วในการบริการประชาชน และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ถูกต้อง ทำให้ประชาชนเกิดความพอใจ เกิดความเข้าใจกันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน โดยเฉพาะอำเภอซึ่งถือว่าเป็นกลไกสำคัญของรัฐที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด หากข้าราชการอำเภอให้การบริการประชาชนจนเกิดความพอใจแล้ว ประชาชนย่อมมีภาพพจน์ที่ดีต่ออำเภอ นั้นแสดงว่าประชาชนมีภาพพจน์ที่ดีต่อรัฐบาลด้วย

ดังนั้น รัฐบาลได้กำหนดวิธีการบริการบริการประชาชนวิธีหนึ่ง เพื่อที่จะสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน ได้แก่ ให้อำเภอจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่บริการประชาชนในวันหยุดราชการ และเป็นการเยี่ยมเยียนประชาชนตามท้องที่ต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และให้ความรู้แก่ประชาชนด้วย ซึ่งได้ให้อำเภอเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนกันยายน 2524 เป็นต้นไป

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่จากสมมุติฐานที่ว่า การจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ที่เป็นวิธีการตอบสนองความต้องการของคนในสังคมได้ และประสิทธิผลของการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ทำให้ประชาชนเกิดความพอใจ เกิดศรัทธาและสนับสนุนรัฐบาลและระบบการเมืองต่อไป

ในการศึกษาได้เริ่มศึกษาจากความต้องการของประชาชนและบทบาท ของรัฐบาลในการบริการประชาชน

ในด้านความต้องการของประชาชน ได้ศึกษาถึงด้านการเมือง การปกครอง ประชาชนต้องการความสงบสุข ความมั่นคงของระบบการเมือง การเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมือง ในด้านเศรษฐกิจ ประชาชนต้องการเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้เพียงพอแก่การเลี้ยงชีพ ต้องการมีเงินทุนในการประกอบอาชีพ รวมทั้งเงินทุนในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้สิ่งจำเป็นในด้านเกษตรกรรมซึ่งเป็นที่ต้องการของชาวชนบท คือมีน้ำกิน น้ำใช้ ในการประกอบอาชีพอย่างเพียงพอ ต้องการมีพื้นที่ในการประกอบอาชีพและเส้นทางคมนาคมในการส่งสินค้าออกสู่ภายนอกได้ ในด้านสังคมประชาชนทุกคนต้องการความเป็นธรรมในสังคม ความอบอุ่นในครอบครัว การมีชีวิตที่สงบสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดี มีที่อยู่อาศัย ที่ทำมาหากิน

สถานพักฟื้นหย่อนใจ การคมนาคมติดต่อกับโลกภายนอก และมีเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันได้ นอกจากนี้ยังต้องการด้านสาธารณสุขโรค ซึ่งเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตที่สำคัญ ในด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย ต้องการความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และต้องการความปลอดภัยจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

ภายใต้สภาวะดังกล่าว เป็นหน้าที่ของรัฐบาล ที่จะต้องสนองความต้องการของประชาชน และถือ เป็นบทบาทสำคัญของรัฐบาลในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนพอใจและเกิดความศรัทธาเชื่อมั่น ในความสามารถของรัฐบาล

เมื่อพิจารณาตามแนวความคิด เห็น เกี่ยวกับระบบการเมืองของ David Easton และ Almond แล้ว Inputs ได้แก่ความต้องการด้านต่าง ๆ ของประชาชนและการสนับสนุนของประชาชนที่หึงมีต่อรัฐบาล ในด้านรัฐบาลก็จะต้องมีคณะรัฐมนตรีซึ่งมีนายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้าในการกลั่นกรองความต้องการและความหวังที่จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนขึ้นมาเป็นนโยบาย กระบวนการดังกล่าว เรียกว่ากระบวนการแปรเปลี่ยน และนโยบายที่กำหนดขึ้นมา คือ Outputs ซึ่งจะต้องมีกลไกสำคัญของรัฐบาลที่เรียกว่าข้าราชการประจำนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายของรัฐบาลนั้นคือสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนจนประชาชนเกิดความพอใจ จะเห็นว่ากลไกที่สำคัญที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน คือ ข้าราชการอำเภอ ซึ่งมีภารกิจที่จะบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ ในด้านการเมือง การปกครอง มุ่งปรับปรุงระบบบริหารราชการอำเภอให้บริการแก่ประชาชนโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ให้ประชาชนและข้าราชการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตย และให้การปฏิบัติงานของราชการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย ในด้านเศรษฐกิจมุ่งให้อำเภอ เป็นผู้แก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน เพื่อให้ผู้ด้อยกีดกันในสังคมมุ่งให้ประชาชนมีชีวิตที่สงบสุข มีสุขภาพอนามัยดี มีการศึกษาสูง และมุ่งให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมและมีศีลธรรมอันดีงาม รวมทั้งพยายามจัดหาปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตให้แก่ประชาชน ในด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย อำเภอมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักป้องกันตนเองและรักษาความมั่นคงให้กับประเทศ

การจัดหน่วยบริการอำเภอ เคลื่อนที่ เป็นนโยบายในการปรับปรุงการบริการประชาชนของอำเภอ ซึ่งถือเป็นนโยบายในการเอาใจประชาชน โดยมีความคาดหวังว่าสามารถทำให้ประชาชนพอใจได้ และสนับสนุนการทำงานของรัฐบาลต่อไป

หากพิจารณาในแง่คุณค่าทางการ เมืองที่รัฐบาลได้รับจากการจัดหน่วยบริการอำเภอ เคลื่อนที่ ย่อมกระทำได้โดยถือว่ากิจกรรมดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของการเมือง การดำเนินการ ทางการเมืองย่อมมีจุดหมายให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มีคุณค่า อาจหมายถึงสิ่งของ วัตถุ ความสัมพันธ์ ตลอดจนสัญลักษณ์ ซึ่งทุกฝ่ายปรารถนาจะได้รับอันได้แก่ ¹

1. อำนาจ
2. ความรู้
3. ความมั่งคั่ง
4. ความผาสุกทางร่างกาย
5. ความชำนาญชำนาญ
6. ความรัก
7. ความชอบธรรมและความยุติธรรม
8. ความเคารพนับถือ

หากพิจารณาจากขอบเขตดังกล่าว ผลของการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ที่สามารถ ตอบสนองต่อคุณค่าทางการ เมืองที่รัฐบาลต้องการดังนี้ คือ

1. ทำให้ประชาชนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติ เนื่องจากในการ จัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่แต่ละครั้งก่อนจะมีการบริการประชาชน ปลัดอำเภอและหัวหน้า ส่วนราชการประจำอำเภอ เช่น เกษตรอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ ที่ดินอำเภอ ป่าไม้อำเภอ ฯลฯ จะมีการประชุมชี้แจงราษฎรในเรื่องต่าง ๆ ที่ตนเองรับผิดชอบร่วมกับนายอำเภอ ประชาชน จะได้รับความรู้ทั้งด้านการประกอบอาชีพและการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการ ดำรงชีวิตของประชาชน การที่บุคคลมีความรู้ก็สามารถใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและ บ้านเมืองได้ ทำให้บุคคลเจริญก้าวหน้า ทำให้ชาติมั่นคงแข็งแรง ทำให้คนมีคุณภาพสูง
2. ทำให้เกิดความชำนาญในการประกอบการจากการได้รับความรู้จากหน่วยบริการ อำเภอเคลื่อนที่ ซึ่งนอกจากให้ความรู้ความเข้าใจทางด้านวิชาการแล้ว ได้สาธิตการปฏิบัติการ ในวิธีการประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ เช่น วิธีการปลูกและทำนุบำรุงพืชให้ได้ผลผลิตสูง หรือวิธีการ เลี้ยงและทำนุบำรุงพันธุ์สัตว์ นอกจากนี้ยังได้ฝึกสอนในด้านโภชนาการและด้านศิลปหัตถกรรมต่าง ๆ

¹

จรูญ สุภาพ, ระบบการเมืองเปรียบเทียบและหลักวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่,

ซึ่งนำไปใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงคนได้ ความชำนาญในการประกอบการเป็นสิ่งที
 พึ่งปรารถนาของทุก ๆ คน ทั้งนี้เพราะการดำรงชีวิตของบุคคลจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถ
 ของบุคคล ถ้านโยบายการเมืองมุ่งสร้างแรงงานที่มีประสิทธิภาพ หรือผู้ที่มีความสามารถในการ
 ทำงานก็จะช่วยให้ประชาชนทั่วไปมีความชำนาญมากขึ้น ดังนั้นการเมืองและการให้ความรู้แก่
 ประชาชนจึงมีส่วนช่วยสร้างความเชี่ยวชาญของบุคคล

3. ทำให้เกิดความมั่งคั่งแก่ประเทศ ถ้าประชาชนมีความรู้ความสามารถในการ
 ประกอบอาชีพทำให้รู้แนวทางในการเพิ่มรายได้ให้ตนเอง รายได้ของแต่ละคนจะสูงขึ้น ทำให้
 รายได้ของประเทศเพิ่มขึ้นด้วย รัฐบาลเป็นส่วนหนึ่งของการเมืองและขบวนการเมืองของแต่ละ
 ประเทศ ซึ่งต้องพยายามลดช่องว่างของความไม่เท่าเทียมกันของประชาชน พยายามแบ่งปัน
 รายได้ให้ทั่วถึงกัน การที่รัฐบาลมีนโยบายให้จัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่นี้ก็เพื่อต้องการให้
 ประชาชนได้รับความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ตนเอง ซึ่งจะ
 เป็นผลดีในด้านการเมืองและการปกครอง

4. ทำให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดีขึ้น เนื่องจากได้รับการบริการตรวจรักษาจาก
 แพทย์และพยาบาลที่อำเภอไปบริการ รวมทั้งได้ให้ความรู้ในการรักษาสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน
 จะเห็นได้ว่าสุขภาพหรือความผาสุกทางร่างกายเป็นสิ่งทีบุคคลต้องการอย่างยิ่ง เพราะหมายถึง
 ชีวิตที่จะอยู่ในโลก สุขภาพดีเท่าใดก็จะมีชีวิตยืนยาวมากขึ้น คุณค่าของสุขภาพอนามัยนี้เกี่ยวข้องกับ
 กับอายุของบุคคลและเศรษฐกิจของบุคคลด้วย หากรัฐบาลสามารถสนองความต้องการคุณค่านี้
 ให้กับประชาชนได้ จะทำให้ประชาชนของประเทศนั้น ๆ มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น และเมื่อรวมกับ
 คุณค่าอื่น ๆ แล้ว ทำให้ประชาชนที่มีประสิทธิภาพของประเทศ

5. ทำให้ได้รับความรักความไว้วางใจจากประชาชน เนื่องจากรัฐบาลได้มีเจ้าหน้าที่
 ของรัฐ เข้าไปให้บริการแก่ประชาชนอย่างใกล้ชิดสนิทสนมจนถึงตำบลหมู่บ้าน ทำให้ประชาชน
 ไว้วางใจในตัวข้าราชการ เกิดความรักใคร่ผูกพันกล้าที่จะพูดคุยปรึกษาหารือในด้านปัญหาที่ตนเอง
 ประสบ และกล้าที่จะเสนอแนะให้รัฐบาลได้ทราบถึงความคิดของประชาชนในด้านต่าง ๆ และ
 แนวทางในการแก้ไขรวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการในด้านการเมืองการปกครอง
 การที่ประชาชนไว้วางใจข้าราชการเกิดความรักใคร่ในตัวราชการนั้น อาจแสดงออกมาในรูป
 ของไมตรีจิต หรือมิตรภาพ เป็นการลดช่องว่างระหว่างประชาชนและข้าราชการ ซึ่งความรักที่
 ประชาชนให้แก่ทางราชการและทางราชการเกิดความรักใคร่เห็นอกเห็นใจประชาชนจะเป็นสิ่ง
 ที่เกิดจากความเต็มใจ ความซาบซึ้ง ความประทับใจ และเป็นสิ่งละเอียดอ่อน ทำให้เกิดความ
 สามัคคีกลมเกลียวระหว่างประชาชนกับข้าราชการ ซึ่งหมายถึงความรักระหว่างบุคคลกับรัฐบาลด้วย
 ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จของกระบวนการทางการเมือง

6. ทำให้รัฐบาลได้รับการเคารพยกย่องจากประชาชนซึ่งมีผลสืบเนื่องมาจากความรัก ความเข้าใจระหว่างบุคคลกับรัฐบาล ทำให้เกิดความสามัคคี ความประทับใจ ความศรัทธา ต่อรัฐบาล จะเห็นว่าความเคารพยกย่องเป็นสิ่งที่บุคคลทั่วไปต้องการ ถ้าพิจารณาถึงพฤติกรรม ของชาติก็จะเห็นชัดว่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ล้วนเกี่ยวข้องกับการเคารพนับถือ ยกย่องซึ่งกันและกันด้วย ซึ่งผลจากการเคารพยกย่องจะเห็นได้ชัดว่าทำให้เกิดการให้เกียรติ แก่ผู้อื่น ให้ความสนใจต่อความคิดการกระทำ ให้ความไว้วางใจ เชื่อใจ การสนับสนุนส่งเสริมบุคคล ที่ได้รับการยกย่อง ซึ่งจะมีผลต่อคุณค่าที่จะกล่าวต่อไป

7. ความถูกต้องชอบธรรมและความยุติธรรม ความยุติธรรมหรือความถูกต้องนี้ เกี่ยวข้องกับการเคารพยกย่อง นั้นหมายความว่า เมื่อใดที่บุคคลถือว่ามีสิ่งใดถูกต้องก็มักจะเคารพ ยกย่องในสิ่งนั้น

ถ้าบุคคลยกย่องในสิ่งใดก็ถือว่าถูกต้องชอบธรรมและยุติธรรมชนการแบ่งปันคุณค่าทางการเมืองนั้น หากรัฐบาลสามารถแบ่งปันคุณค่าในแง่ของความสุข ความมั่งคั่งได้อย่างทั่วถึงและพอเพียง ก็ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการถูกต้องยุติธรรม

8. ทำให้รัฐบาลมีอำนาจ เป็นที่ยอมรับของประชาชน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ รัฐบาลได้รับการเคารพยกย่องของประชาชนประชาชนเห็นว่ารัฐบาลนี้ถูกต้องชอบธรรมและมีความ ยุติธรรม ทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ มีความมั่นคง ประชาชนจะยอมรับอำนาจปกครองของรัฐบาล รัฐบาลสามารถควบคุมนโยบายและปกครองประชาชนได้ทำให้บ้าน เมืองสงบเรียบร้อย เป็นประโยชน์ ต่อการ เมืองการปกครองของประเทศ จะเห็นได้ว่าอำนาจเป็นสิ่งจำเป็นในระบบการเมืองทุกระบบ เพราะการที่ประชาชนยอมรับในอำนาจของรัฐบาลจะทำให้เกิดความเคารพเชื่อฟัง การให้ความ ร่วมมือปฏิบัติตาม

พิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ที่สามารถสนองตอบต่อคุณค่า ทางการเมืองที่รัฐบาลต้องการได้ค่อนข้างสูง เป็นมาตรการที่มีที่แสดงว่าทางราชการหรือรัฐบาล มีเจตนาดีและแท้จริงที่จะสนองความต้องการของประชาชนให้ทั่วถึงอย่างจริงจัง ในแง่การปฏิบัติ แสดงว่ารัฐบาลและข้าราชการไม่ได้ยึดติดอยู่กับการให้บริการเฉพาะแต่ในที่ทำงาน แต่ได้ออกจาก ที่ทำงานไม่ถึงตัวประชาชน เป็นการแสดงให้เห็นว่าข้าราชการได้อุทิศตัวให้แก่งานและมีความคิด สร้างสรรค์ในการบริการประชาชน ในด้านจิตวิทยาย่อมทำให้ประชาชนอุ่นใจ พอใจ และสะดวก ใจในการติดต่อกัน ใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในท้องถิ่นของตน ช่องว่างระหว่างรัฐกับประชาชน ย่อมจะแคบเข้า ในทางการเมืองเป็นมาตรการที่ดีที่รัฐบาลและข้าราชการจะได้รับความไว้วางใจ จากประชาชน เพราะได้แสดงให้เห็นว่าหวังดีและเอาใจใส่ต่อประชาชน

จากผลการวิจัยความคิดเห็นของข้าราชการอำเภอและความคิดเห็น ของประชาชน ได้พิสูจน์ให้เห็นความเป็นจริงของสมมุติฐานว่า การจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่เป็นวิธีการตอบสนองความต้องการของคนในสังคมได้ และประสิทธิผลของการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ ทำให้ประชาชน เกิดความพอใจ เกิดความศรัทธาและบสนับสนุนรัฐบาลและระบบการเมืองต่อไป

อย่างไรก็ตาม พิจารณาจากข้อเสนอแนะของข้าราชการอำเภอมหาสารคาม จังหวัด สกลนคร และจากการสังเกตการณ์ ของผู้วิจัยตามที่ได้มีโอกาสร่วมไปกับคณะกรรมการติดตาม และประเมินผลโครงการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ของอำเภอต่าง ๆ และจากการสัมภาษณ์ นาย เจริญ สิริดิษฐ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเคยเป็นผู้รับผิดชอบ เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลโครงการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ในฐานะประธานกรรมการ ครั้งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองการทะเบียน กรมการปกครอง ได้พบปัญหาในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ไม่อาจจะดำเนินการได้อย่าง กว้างขวาง การบริการและสงเคราะห์ประชาชนซึ่งอยู่ใน ขอบเขตจำกัด เพราะไม่อาจ ประชาสัมพันธ์และกำหนดการปฏิบัติงานที่แน่นอนไว้ล่วงหน้าได้
2. ส่วนราชการอื่น ๆ บางหน่วยงาน ยังคิดว่างานนี้เป็นงานของกรมการปกครอง แต่เพียงฝ่ายเดียว จึงไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร โดยเฉพาะหน่วยงานที่ไม่มีการบริการโดยตรง เช่น ที่ดิน สรรพสามิต
3. ไม่สามารถออกได้ทั่วถึงทุกตำบล หมู่บ้าน เนื่องจากขาดวัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ และกำลังเจ้าหน้าที่
4. ประชาชนส่วนใหญ่มาขอรับบริการด้านอนามัย แต่มีแพทย์และพยาบาล รวมทั้ง วัสดุอุปกรณ์การรักษาไม่เพียงพอ
5. ลักษณะงานบางอย่างไม่สามารถบริการให้เสร็จภายในวันเดียวได้ เช่น การขอตั้ง หรือเปลี่ยนแปลงชื่อสกุล
6. ไม่สามารถออกได้ทุกฤดูกาล โดยเฉพาะฤดูฝน มีปัญหาเรื่องการคมนาคม และประชาชนติดการทำไร่ทำนา

มีข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง ในการกรอกแบบสอบถาม ดังนี้คือ

1. ควรแบ่งหน่วยบริการออกเป็นหลายหน่วยเพื่อบริการตามตำบลต่าง ๆ ให้ทั่วถึง
2. ควรอบรมชี้แจงข้าราชการที่จะออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ ในการออกหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่

3. ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และครูในท้องถิ่นได้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่และบทบาทที่เกี่ยวข้อง
4. ควรปรับปรุงขั้นตอนของงานอำเภอที่นำไปบริการประชาชนในพื้นที่ให้สามารถปฏิบัติเสร็จสิ้นภายในวันเดียวได้
5. ควรชี้แจงให้ชาวบ้านได้ทราบล่วงหน้าว่าในการรับบริการงานแต่ละประเทศต้องเตรียมหลักฐานอะไรไปบ้างเพื่อจะได้ไม่เสียเวลา

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินการตามโครงการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ที่จะให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายของรัฐบาลได้นั้น ขึ้นอยู่กับตัวนายอำเภอ เป็นสำคัญ นายอำเภอต้องเป็นศูนย์รวมของส่วนราชการของทุกกระทรวงที่มีหน่วยงานระดับภูมิภาคระดับอำเภอ นายอำเภอต้องให้ความสนใจงานของทุกส่วนราชการมิใช่สนใจแต่งานของฝ่ายปกครองเท่านั้น และสิ่งสำคัญคือความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะว่านายอำเภอเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลที่จะรับเอา ทุกข์ สุข ของราษฎรในพื้นที่มาบำบัดแก้ไข¹

ในด้านข้าราชการอำเภอหากนายอำเภอสามารถรวมทีมข้าราชการอำเภอได้ดี จะเกิดประโยชน์ในด้านความร่วมมือประสานงานกัน ในบางอำเภอหากไม่มีการร่วมมือประสานงานกัน จะทำให้ไม่มีการวางแผนงานที่ดีในการออกหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ กิจกรรมในการบริการประชาชนจึงไม่เหมาะสมกับสภาพท้องที่ หรือไม่มีกิจกรรมในการบริการประชาชนที่จำเป็นแก่ท้องที่

ในทางปฏิบัตินับว่าเป็นสิ่งที่น่าเห็นใจสำหรับผู้ที่เป็นนายอำเภอซึ่งต้องใช้ความสามารถและบุคคลิกส่วนตัวอย่างมาก เพราะยังมีอุปสรรคอีกมากที่ทำให้นายอำเภอไม่สามารถมีบทบาทได้เต็มที่ ได้แก่

1. การบริหารบุคคล โดยที่นายอำเภอไม่มีบทบาทในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการส่วนต่าง ๆ ของอำเภออย่างเต็มที่ แต่เมื่อพิจารณาถึงประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ข้อ 57 ที่กำหนดให้นายอำเภอเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาบรรดาข้าราชการและรับผิดชอบการบริหารราชการของอำเภอ นายอำเภอจึงย่อมจะมีอำนาจควบคุมบริหารราชการทุกตำแหน่งหน้าที่และเป็นผู้อำนวยการบริหารของทุกส่วนราชการด้วย

¹

คำร้อง สุนทรสารทูล, "คำขวัญให้แก่นักศึกษาโรงเรียนนายอำเภอรุ่นที่ 16",

หนังสืออนุสรณ์นักเรียนนายอำเภอรุ่นที่ 16.

ดังนั้น ควรให้นายอำเภอมีอำนาจในการบริหารบุคคลของส่วนราชการอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้ นายอำเภอมีอำนาจบังคับบัญชาเต็มที่

2. การอำนวยการ การที่กระทรวง ทบวง กรม ที่สั่งงานไปยังภูมิภาคโดยเฉพาะระดับอำเภอ ถึงหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอโดยไม่ผ่านนายอำเภอ และในทำนองเดียวกัน หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอเสนอเรื่องไปยังกระทรวง ทบวง กรม โดยไม่ผ่านนายอำเภอ ทำให้นายอำเภอขาดข้อมูลในการวางแผนและตัดสินใจ ฉะนั้น สมควรที่จะให้กระทรวง ทบวง กรม ที่มีหนังสือถึงหน่วยงานระดับอำเภอ หรือออกจากหน่วยงานระดับอำเภอ ควรทำในนามของนายอำเภอ

3. การรายงาน เนื่องจากไม่มีกฎหมายใด ๆ กำหนดให้ทุกส่วนราชการต้องรายงานผลการปฏิบัติงานต่อนายอำเภอ จึงควรหาทางให้ทุกส่วนราชการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อนายอำเภอ เพื่อให้ นายอำเภอได้ทราบถึงการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคอันเกิดจากการดำเนินการนั้น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการประสานแผนงาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย